تازه‌های اقتصاد
یک‌شنبه ۲۱ تیر ۱۴۰۵ شماره ۷۲

پرهیز از پولی‌سازی بودجه مهم‌ترین اولویت سیاست پولی در دوره پساجنگ
(صفحه ۲)

بانک‌ها چند برابر سپرده‌های بلندمدت وام می‌دهند؟
(صفحه ۳)

شبکه بانکی به چک تضمین شده رسید

پایان چک رمزدار

بانک مرکزی در دی ماه سال گذشته از برنامه جایگزینی چک‌های رمزدار با چک‌های تضمین شده و ممنوعیت صدور آن از هفته پایانی فروردین ۱۴۰۵ خبر داد و هدف از این اقدام را افزایش شفافیت، تسهیل استعلام، حذف محدودیت‌های جغرافیایی و یکسان‌سازی رویه پرداخت چک در شبکه بانکی اعلام کرد.

از ویژگی‌های چک تضمین‌شده می‌توان به ثبت صدور آن در سامانه صیاد (پیچک) توسط بانک صادرکننده، پذیرش و پرداخت در تمامی شعب بانک‌ها بدون محدودیت جغرافیایی و امکان استعلام توسط ذی‌نفع از همه مسیرهای استعلامی اشاره کرد؛ این مسیرها شامل درگاه‌های نوین بانکی مانند اینترنت‌بانک و همراه‌بانک، خودپردازهای فعال در زیست‌بوم چک، پیامک و اپلیکیشن‌های موبایلی است.

بر اساس اعلام بانک مرکزی، چک‌های تضمین‌شده مشابه چک‌های رمزدار فاقد وضعیت برگشتی هستند. از این‌رو بانک‌ها می‌توانند رویه پرداخت فوری این نوع چک را اجرایی کنند.

یادداشت روز

سیاست پولی در میدان بحران

فتح‌اله تاری
اقتصاددان

در شرایط جنگی، نخستین الزام سیاست پولی مدیریت دقیق منابع و مصارف دولت است. دوره‌های جنگی به‌طور طبیعی هزینه‌هایی غیرمتعارف را بر دوش دولت تحمیل می‌کنند؛ در چنین شرایطی منابع مالی با محدودیت مواجه می‌شود و همزمان سطح هزینه‌ها افزایش می‌یابد. به همین دلیل ضروری است در برخی هزینه‌هایی که اولویت کمتری دارند بازنگری صورت گیرد؛ بخشی از این هزینه‌ها باید به تعویق بیفتد یا با شیبی تدریجی مدیریت شود. در این میان، دولت و مجلس نیز باید بودجه‌های اضطراری را متناسب با شرایط پیش‌بینی کنند.

هزینه‌های جنگ باید از محل منابعی تأمین شود که کمترین آثار زیان‌بار را برای اقتصاد داشته باشند. استقراض از بانک مرکزی نباید به‌عنوان ساده‌ترین و در دسترس‌ترین گزینه تلقی شود؛ بلکه باید آخرین راهکاری باشد که در شرایط اضطرار به آن رجوع می‌شود.

رابطه تورم و نقدینگی به صورتی است که این دو متغیر به‌طور معمول در مسیری همسو حرکت می‌کنند، هرچند سرعت و شدت آنها لزوماً یکسان نیست؛ اما سیاست‌گذاری می‌تواند شدت تأثیر افزایش نقدینگی بر تورم را کاهش یا افزایش دهد.

تورم صرفاً از ناحیه تقاضا شکل نمی‌گیرد و بخشی از آن نیز به طرف عرضه اقتصاد مربوط است.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

۹۰ درصد صاحبان کسب‌وکار از مالیات معاف شدند

منابع مشاغل خانگی طی ۲ سال ۱۴۰ درصد رشد کرد

فروش اقساطی ۱۸۸ هزار واحد مسکن نهضت ملی

بانک کشاورزی به بانک‌های آماده فروش ارز اربعین پیوست

۹۸ درصد تراکنش‌ها برای خرید کالا و خدمات است

خداحافظی تدریجی با پول نقد

تازه‌ترین گزارش شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) از عملکرد شبکه پرداخت در خردادماه ۱۴۰۵، تصویری از تغییر الگوی استفاده مردم از ابزارهای پرداخت الکترونیک ارائه می‌دهد. بررسی سهم خدمات مختلف در شبکه پرداخت نشان می‌دهد کارت‌های بانکی بیش از هر زمان دیگری به ابزار اصلی انجام خریدهای روزمره تبدیل شده‌اند و بخش عمده تراکنش‌های ثبت‌شده به پرداخت هزینه کالا و خدمات اختصاص دارد.

بر اساس گزارش شماره ۱۳۲ شاپرک، در خردادماه امسال خرید کالا و خدمات همچنان بیشترین سهم را در میان اهداف تراکنش‌های شبکه پرداخت به خود اختصاص داده است؛ به‌گونه‌ای که ۹۸.۸۲ درصد از تعداد کل تراکنش‌ها و ۹۰.۳۳ درصد از ارزش مبادلات شبکه شاپرک مربوط به این بخش بوده است.

این آمار نشان می‌دهد ابزارهای پرداخت الکترونیک در سال‌های اخیر از یک ابزار صرفاً بانکی فراتر رفته و به بخش جدایی‌ناپذیر از مبادلات روزمره خانوارها و کسب‌وکارها تبدیل شده‌اند؛ روندی که به کاهش نقش اسکناس و مسکوک در خریدهای روزمره و تقویت جایگاه ابزارهای پرداخت دیجیتال منجر شده است.

بررسی آمارهای خردادماه ۱۴۰۵ در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته، از تداوم رشد شبکه پرداخت الکترونیک حکایت دارد. بر اساس گزارش شاپرک، تعداد تراکنش‌های ثبت‌شده از ۴ میلیارد و ۵۰۹ میلیون فقره در خرداد ۱۴۰۴ به ۴ میلیارد و ۶۸۸ میلیون فقره در خرداد امسال رسیده که نشان‌دهنده رشد ۳.۹۶ درصدی است. در مقابل، ارزش مبادلات رشد قابل توجه‌تری را تجربه کرده است. ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت از ۱۶ هزار و ۴۱۶ هزار میلیارد ریال در خرداد ۱۴۰۴ به ۳۳ هزار و ۶۷۰ هزار میلیارد ریال در خرداد ۱۴۰۵ رسیده و رشد ۱۰۵.۰۹ درصدی را به ثبت رسانده است.

تفاوت میان نرخ رشد تعداد و ارزش تراکنش‌ها نشان می‌دهد شبکه پرداخت نسبت به سال گذشته حجم بیشتری از گردش مالی مبادلات الکترونیکی را پشتیبانی کرده و نقش آن در اقتصاد کشور بیش از گذشته پررنگ شده است.

پرهیز از پولی‌سازی بودجه مهم‌ترین اولویت سیاست پولی در دوره پساجنگ

عطا بهرامی، تحلیلگر اقتصادی با تاکید بر ضرورت استقلال بانک مرکزی، خروج از سیاست‌های اعتباری ترجیحی و اصلاح ساختار بودجه، معتقد است تداوم تامین مالی کسری‌های دولت از منابع بانک مرکزی می‌تواند به تشدید تورم، افزایش نوسانات ارزی و تعمیق خروج سرمایه از کشور منجر شود.

بهرامی در رابطه با مهم‌ترین اولویت‌های سیاست پولی در دوره پساجنگ اظهار کرد: در شرایط کنونی اقتصاد ایران، بازسازی اقتصادی بدون طراحی یک بسته جامع سیاستی امکان‌پذیر نیست. بخشی از این بسته به سیاست مالی دولت و بخش دیگر به سیاست پولی بانک مرکزی مربوط می‌شود. با این حال مهم‌ترین موضوعی که باید مورد توجه قرار گیرد، جلوگیری از پولی‌سازی بودجه و تامین هزینه‌های دولت از طریق منابع بانک مرکزی است.

وی گفت: تجربه سال‌های اخیر نشان داده است که هر زمان دولت برای جبران کسری‌های خود به منابع بانک مرکزی متوسل شده، نتیجه آن افزایش پایه پولی، رشد نقدینگی و در نهایت تشدید تورم بوده است که در ماه‌های گذشته نیز نشانه‌های از این روند مشاهده شد، به‌طوری که نرخ رشد پایه پولی نسبت به گذشته افزایش قابل توجهی پیدا کرده و آثار آن در بازارهای مختلف از جمله بازار ارز نمیان شده است.

> **" هر زمان دولت برای جبران کسری‌های خود به منابع بانک مرکزی متوسل شده، نتیجه آن افزایش پایه پولی، رشد نقدینگی و در نهایت تشدید تورم بوده است "**

این تحلیلگر اقتصادی افزود: زمانی که پایه پولی با سرعت بالا رشد می‌کند، طبیعی است که فشارهای تورمی افزایش یابد و نرخ ارز نیز با نوسان مواجه شود به همین دلیل بانک مرکزی باید از هرگونه تامین مالی مستقیم یا غیر مستقیم کسری بودجه دولت اجتناب کند و اجازه ندهد وظایف مالی دولت بر دوش سیاست پولی قرار گیرد.

وی با انتقاد از تداوم سیاست وام‌های ترجیحی اظهار کرد: یکی از مهم‌ترین اصلاحاتی که باید در سیاست پولی کشور انجام شود، خروج از نظام تسهیلات ترجیحی است. زمانی که منابع مالی با نرخ‌هایی بسیار پایین‌تر از نرخ تورم در اختیار برخی گروه‌ها قرار می‌گیرد، انگیزه‌های سفته‌بازانه و خروج سرمایه تقویت می‌شود.

بانک‌ها چند برابر سپرده‌های بلندمدت وام می‌دهند؟

نسبت «تسهیلات به سپرده‌های یک‌ساله و بالاتر» نشان می‌دهد هر بانک تا چه میزان از منابع بلندمدت جذب‌شده از سپرده‌گذاران را به تسهیلات و اعتبارات تبدیل کرده است. نسبت‌های بالاتر بیانگر استفاده بیشتر از منابع برای اعطای تسهیلات هستند، اما در صورت افراط می‌توانند ریسک نقدینگی بانک را افزایش دهند.

جهت بررسی وضعیت بانک‌های کشور از نظر نسبت تسهیلات به سپرده‌های یک ساله و بالاتر صورت‌های مالی بانک و موسسه اعتباری بورسی را مورد بررسی قرار داده‌ایم.

داده‌های صورت‌های مالی ۱۶ بانک و موسسه اعتباری بورسی، نشان می‌دهد که اختلاف قابل توجهی میان بانک‌ها از نظر نسبت «تسهیلات به سپرده‌های یک‌ساله و بالاتر» وجود دارد. نسبت‌ها از ۴۱ درصد در بانک دی تا ۷۵۵ درصد در پست بانک متغیر است که نشان‌دهنده تفاوت در ساختار تأمین مالی، ترکیب سپرده‌ها و سیاست‌های اعتباری بانک‌ها است.

پست بانک با نسبت ۷۵۵ درصدی فاصله بسیار زیادی با سایر بانک‌ها دارد. این بدان معناست که حجم تسهیلات آن بیش از هفت برابر سپرده‌های بلندمدت است و بانک برای تأمین منابع تسهیلاتی به سایر منابع مالی متکی است. بانک‌های ملت، تجارت، سامان و رفاه نیز نسبت‌های بالای ۱۹۰ درصد دارند که نشان‌دهنده استفاده گسترده از منابع فراتر از سپرده‌های بلندمدت است.

بانک‌های کارآفرین (۱۶۹ درصد)، اقتصاد نوین (۱۶۷ درصد)، پاسارگاد (۱۶۱.۹ درصد)، خاورمیانه (۱۶۰ درصد)، پارسیان (۱۴۸ درصد) و شهر (۱۲۴ درصد) در گروه بانک‌های با نسبت نسبتاً بالا، اما متعادل‌تر قرار می‌گیرند. این بانک‌ها بخش عمده‌ای از منابع خود را به تسهیلات تبدیل کرده‌اند، اما وضعیت آنها نسبت به بانک‌های صدر جدول متوازن‌تر ارزیابی می‌شود.

بانک صادرات با نسبت ۹۵ درصد به محدوده متعارف نزدیک است. برای ارزیابی نهایی عملکرد بانک‌ها، این شاخص باید همراه با کفایت سرمایه، کیفیت دارایی‌ها، مطالبات غیرجاری و شاخص‌های نقدینگی تحلیل شود. در نهایت صورت‌های مالی بانک‌ها نشان می‌دهد که ۱۶ بانک و موسسه اعتباری بورسی به طور متوسط ۱۸۷ برابر سپرده‌های بلندمدت، تسهیلات پرداخت می‌کنند.

نام بانک	تاریخ انتشار صورت‌های مالی	نسبت تسهیلات به سپرده های یک ساله و بالاتر (درصد)
پست بانک	۱۲ ماهه ۱۴۰۴	۷۵۵.۱
بانک ملت	۶ ماهه ۱۴۰۴	۳۵۰
بانک تجارت	۶ ماهه ۱۴۰۴	۲۲۴.۹
بانک سامان	۶ ماهه ۱۴۰۴	۲۱۲.۸
بانک سینا	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۹۵.۵
بانک کارآفرین	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۶۹
بانک اقتصاد نوین	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۶۷
بانک پاسارگاد	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۶۱.۸۷
بانک خاورمیانه	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۶۰
بانک پارسیان	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۴۸
بانک شهر	۶ ماهه ۱۴۰۴	۱۲۳.۹۸
بانک صادرات	۶ ماهه ۱۴۰۴	۹۵
بانک گردشگری	۶ ماهه ۱۴۰۴	۶۶.۲
موسسه ملل	۱۲ماهه ۱۴۰۳	۶۵.۱۴
بانک سرمایه	۶ ماهه ۱۴۰۴	۵۴.۸
بانک دی	۶ ماهه ۱۴۰۴	۴۱

ایبنا
رسانه بانک مرکزی
ibena.ir

رتبه مطلوب ایران در خروجی نوآوری‌ها

ایران در زمینه نوآوری‌ها یک کشور میانه در جهان به حساب می‌آید. این را از رتبه ۶۴ ایران در سال گذشته می‌توان نتیجه گرفت. اما نکته حائز اهمیت اینکه ایران در خروجی نوآوری‌ها رتبه بالاتری دارد و رده چهل و هشتم جهان را از آن خود کرده است. این در حالی است که در ورودی نوآوری‌ها رتبه ۸۵ برای ایران ثبت شده است.

گزارش شاخص جهانی نوآوری (GII) هر ساله توسط سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) منتشر می‌شود که رتبه‌بندی ۱۳۳ اقتصاد جهان را در حوزه نوآوری انجام می‌دهد. گزارش این سازمان نشان می‌دهد، ایران سال گذشته در مقایسه با سال ۲۰۲۰ رتبه بهتری به دست آورده و سه پله بهبود یافته. اما در مقایسه با سال ۲۰۲۲ وضعیت‌مان بدتر شده و افت رتبه داشتیم. در این سال ایران توانسته بود رتبه ۵۳ کشور را به دست آورد.

بررسی رتبه ورودی و خروجی نوآوری در ایران نشان می‌دهد که کشورمان در این حوزه کارایی نسبتا بالایی در تبدیل منابع به خروجی‌های نوآورانه دارد. یعنی ایران با منابع محدود، نتیجه مطلوبی خوبی تولید می‌کند. به طور نمونه ایران در اندازه سرمایه بازار نسبت به GDP و همچنین ثبت علائم تجاری نسبت به GDP رتبه نخست را دارد. در تعداد فارغ التحصیلان علوم و مهندسی نیز رتبه ۸ را از آن خود کرده است.

البته در برخی حوزه‌ها نیز عملکرد مطلوبی نداشته. مثلا در بخش نهادها ضعیف‌ترین عملکرد را داشته و رتبه ۱۳۳ را به دست آورده است. همچنین کیفیت مقررات و ثبات سیاسی رتبه ۱۳۰ تا ۱۳۳ برای ایران ثبت شده است.

خاورمیانه فرصتی برای بازتعریف جایگاه خود در اقتصاد پیدا می‌کند؟

دگرگونی نقشه سرمایه‌گذاری جهان

شرکت‌های بزرگ جهانی دیگر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری خود را مانند دهه‌های گذشته اتخاذ نمی‌کنند. در گذشته، موفقیت به معنای یافتن کمترین هزینه تولید، ارزان‌ترین نیروی کار و بزرگ‌ترین بازارها بود، اما اکنون ملاحظات امنیت اقتصادی، ژئوپلیتیکی و فناوری با سرعت در حال پیشی گرفتن از معیارهای سنتی کارایی اقتصادی هستند و نقشه سرمایه‌گذاری جهانی را به شکلی بی‌سابقه بازطراحی می‌کنند.

این تحول، مهم‌ترین نتیجه گزارش سرمایه‌گذاری جهانی ۲۰۲۶ منتشرشده از سوی کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد (آنکتاد) است. این گزارش نشان می‌دهد جهان وارد مرحله‌ای جدید شده که در آن، سرمایه‌گذاری‌ها بیش از آنکه تابع منطق سنتی بازار باشند، از ملاحظات راهبردی پیروی می‌کنند.

بر اساس این گزارش، جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال ۲۰۲۵ با رشد ۶ درصدی به ۱.۶ تریلیون دلار رسید و به دو سال کاهش متوالی پایان داد. با این حال، این بهبود تصویر کاملی از وضعیت سرمایه‌گذاری جهانی ارائه نمی‌دهد؛ زیرا رشد مذکور عمدتاً ناشی از چند پروژه عظیم و سرمایه‌گذاری‌های کلان بوده، در حالی که فعالیت سرمایه‌گذاری در بیشتر بخش‌های اقتصادی و کشورهای در حال توسعه همچنان ضعیف باقی مانده است.

آنکتاد هشدار می‌دهد که این رشد، نشانه احیای فراگیر سرمایه‌گذاری جهانی نیست، بلکه از تمرکز روزافزون سرمایه در تعداد محدودی از اقتصادها و بخش‌های دارای اولویت راهبردی حکایت دارد؛ آن هم در شرایطی که نااطمینانی ناشی از تنش‌های ژئوپلیتیکی، سیاست‌های تجاری و افزایش هزینه‌های تأمین مالی همچنان ادامه دارد.

اقتصاد دوگانه زندگی

مجرد یا متأهل، کدام یک پرهزینه‌تر است؟

سبک زندگی، تنها یک انتخاب شخصی نیست؛ بلکه بازتابی از الگوهای اقتصادی، اجتماعی و حتی فرهنگی هر جامعه است. در سال‌های اخیر، افزایش سن ازدواج و رشد جمعیت مجردها در کنار تغییر نقش‌های سنتی خانواده، باعث شده تفاوت‌های میان زندگی مجردی و متأهلی بیش از گذشته به چشم بیاید.

همانطور که روزنامه حریت می‌نویسد، این دو شیوه زیست، نه‌تنها در الگوی هزینه‌کرد و پس‌انداز، بلکه در نوع نگاه به آینده، مسئولیت‌پذیری مالی و اولویت‌های فردی و جمعی تفاوت‌های معناداری دارند؛ تفاوت‌هایی که می‌تواند بر بازار کار، مصرف، مسکن و حتی سیاست‌گذاری‌های اقتصادی اثرگذار باشد.

مرکز آمار ترکیه (TÜİK) در پیمایش «بررسی استفاده از زمان» نشان می‌دهد که شیوه مصرف زمان در میان متأهل‌ها و مجردها تفاوتی بنیادین دارد. این تفاوت، تنها به سبک زندگی مربوط نیست؛ بلکه به‌طور مستقیم بر نحوه خرج‌کرد، اولویت‌های مصرفی و ساختار هزینه ماهانه اثر می‌گذارد.

مدل جدید آمریکا و اروپا برای مهار بحران مسکن

وقتی دفاتر خالی به خانه‌های جدید تبدیل می‌شوند

بحران مسکن و مازاد فضای اداری، دو روی یک سکه در کلان‌شهرها هستند. شهرها همزمان با کمبود شدید خانه و کاهش تقاضا برای دفترهای سنتی روبه‌رو شده‌اند. در این میان، پروژه تبدیل مقر سابق شرکت فایزر در منهتن به حدود ۱۶۰۰ واحد مسکونی نشانه‌ای از تولد یک الگوی جدید اقتصادی برای مدیریت جمعیت شهری است. الگویی که به‌جای گسترش افقی شهر، بر بازاستفاده از بافت موجود، افزایش عرضه مسکن در مراکز اشتغال و کاهش فشار بر زیرساخت‌های شهری تکیه دارد.

همانطور که هاندلزبلات گزارش می‌دهد، مقر پیشین شرکت فایزر در خیابان ۴۲ شرقی نیویورک، که سال‌ها یکی از نمادهای قدرت شرکتی در منهتن بود، اکنون به یکی از بزرگ‌ترین پروژه‌های تبدیل دفتر به مسکن در تاریخ این شهر بدل شده است.

بنا بر اعلام سایت گنزلر در صفحه رسمی پروژه‌های نیویورک خود، این طرح قرار است حدود ۱،۶۰۰ آپارتمان به بازار مسکن عرضه کند.

این تغییر کاربری، از یک منظر، پاسخ مستقیم به دو بحران همزمان است: کاهش استفاده از فضاهای اداری و کمبود مزمن مسکن.

ویدیو

